

Bezpečnostní politika

Cevro Cyril Svoboda

Evropa

- Na území Evropy zasahuje 50 nezávislých států a leží na jejím území 44 hlavních měst.
- Všechny evropské země kromě Běloruska a Kazachstánu jsou členy Rady Evropy a 27 evropských států jsou členy EU.
- Subjektem mezinárodního práva je Svatý stolec (Vatikán).
- Žádný evropský stát není tak silný, aby ji ovládl.

Pojem válka

Válka

- Ve své knize O válce, pruský vojenský teoretik Carl von Clausewitz nazývá válku „Pokračováním politiky jinými prostředky“. Válka je interakcí mezi dvěma nebo více vojenskými silami, „soubojem vůlí“. Válka není omezena na jen člověka.

Válka

- válka se tradičně omezovala jen na ozbrojené střety mezi dvěma nebo více státy.
- válka byla spojena s formálním vyhlášením stavu válečného. Explicitně povinnost vyhlašovat válku zakotvila Haagská úmluva III o počátku nepřátelství z roku 1907. Smlouvu ratifikovalo Rakousko Uhersko, nástupnické státy nejsou signatáři úmluvy.
- válka označovala jen ozbrojené střety vyšší intenzity. Ačkoli přesný práh této intenzity nikdy nebyl stanoven.

Evropa v úpadku

- V roce 1914 Evropa neměla konkurenci v oblasti zájmu mocenském, hospodářském, ve vědě, kultuře a obchodu. Prostřednictvím svých koloniálních říší (především VB a Francie) ovládala téměř celou zeměkouli.
- Do roku 1945 přišla téměř o všechno. Troskám Evropy v roce 1945 vévodily dvě mocnosti USA a SSSR.
- Válka 1914-18: „Válka vojáků“
- Válka 1939-45: „Válka národů“

Studená válka

- Studenou válkou v dějinách mezinárodních vztahů tradičně rozumí bipolární konflikt mezi SSSR a jeho satelitními státy a západním blokem svobodného světa v čele se Spojenými státy, který probíhal v minulém století 1947 až 1991 (Rozpad Sovětského svazu).
- Studená válka zaznamenala období relativního klidu i vysokého mezinárodního napětí – např. berlínská blokáda (1948–1949), korejská válka (1950–1953), druhá berlínská krize (1961), válka ve Vietnamu (1959–1975), karibská krize (1962), sovětská válka v Afghánistánu (1979–1989). Obě strany využívaly politiku détente k uvolnění napětí a doktrínu vzájemně zaručeného zničení jadernými zbraněmi k vyhnutí se přímým vojenským střetnutím.

Občanská válka

- Občanská válka je ozbrojený konflikt, v němž obě válčící strany tvoří (alespoň zčásti) obyvatelé jednoho státu bojující zpravidla na jeho území.
- Cílem jedné může být převzetí nebo udržení kontroly nad státem či jeho regionem, dosažení nezávislosti pro daný region nebo změna či udržení vládních politik.
- Pojem pochází z římských časů, latinské bellum civile tam bylo prvně použito k označení různých konfliktů uvnitř Římské republiky v 1. století před naším letopočtem.

Podivná válka

Podivná válka byla počáteční fáze druhé světové války po napadení Polska 1. září 1939. V reakci na tento útok vyhlásily 3. září 1939 Francie a Velká Británie Německu válku, konkrétní pomoc však Polsku neposkytly, nezapojily se do vlastního vojenského střetu. Svoje jméno získala podivná válka podle vojenské pasivity Francie a Spojeného království na evropském válčišti.

Podivná válka skončila dne 10. května 1940, kdy německý Wehrmacht na rozkaz Adolfa Hitlera překročil hranice Belgie, Nizozemska a Lucemburska, a napadl Francii.

Blesková válka

- Blitzkrieg (blesková válka) je bojová doktrína založená na překvapivém útoku využívající rychlou a ohromující koncentraci síly, která se může skládat z obrněných a motorizovaných nebo mechanizovaných pěších útvarů spolu s přímou leteckou podporou s úmyslem prorazit protivníkovy obranné linie, poté dislokovat obránce. enskou expanzi obou stran.
- Blesková válka na západě Evropy začala dne 10. května 1940, kdy německý Wehrmacht bez vyhlášení války překročil hranice Belgie, Nizozemska a Lucemburska, a poté obešel obrannou Maginotovu linii.
- Po rychlé porážce francouzské armády vstoupila německá vojska 14. června do Paříže. Francie kapitulovala 22. června 1940 a Hitlerova vojska obsadila postupně celou zemi.

Vlastenecká válka

- Vlastenecká válka může být válka vedená z vlasteneckých důvodů, může se ale také jednat o: propagandistické označení ruského Napoleonova tažení (1812) Velká vlastenecká válka – propagandistické označení německo-sovětské války na východní frontě druhé světové války (1941 – 1945)

Velká vlastenecká válka 1812

Velká vlastenecká válka 1941-45

Válka proti terorismu

- Válka proti terorismu (též válka s terorismem, válka proti teroru, anglicky War on Terror) je obecný termín hybridní válku vedenou vládou Spojených států amerických jako odpověď na teroristické útoky z 11. září 2001.
- Nejedná se o konkrétní konvenční válku; termín představuje širší koncepci dlouhodobé strategie nadnárodního významu.
- Oficiální cíle války proti terorismu jsou čelit teroristickým hrozbám, zabránit teroristům v jejich činech a potlačit vliv teroristických organizací.

Aktivace čl. 5 Washingtonské smlouvy

Článek 5 byl uplatněn pouze jedinkrát v historii a to 12. září 2001, necelý den po teroristických útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon.

O několik dní později, 2. října 2001, uznalo vedení NATO, že útok na Spojené státy spadá pod případy uvedené pod článkem 5

Hybridní válka

Hybridní, alternativní či nelineární válka je druh ozbrojeného konfliktu vedeného útočníkem za kombinace konvenčních a nekonvenčních prostředků se synergickým efektem (hybridní hrozby), přičemž hlavní roli hrají nevojenské nástroje.

Mezi ně patří např. psychologické operace, informační válka a propaganda, kybernetické útoky, kriminální a teroristické aktivity, ekonomické sankce a další.

Vojenské akce útočníka probíhají nepřiznaně, jsou vedeny především nepravidelnými silami a kombinují symetrické a asymetrické způsoby vedení bojových akcí proti celé cílové společnosti.

Asymetrická válka

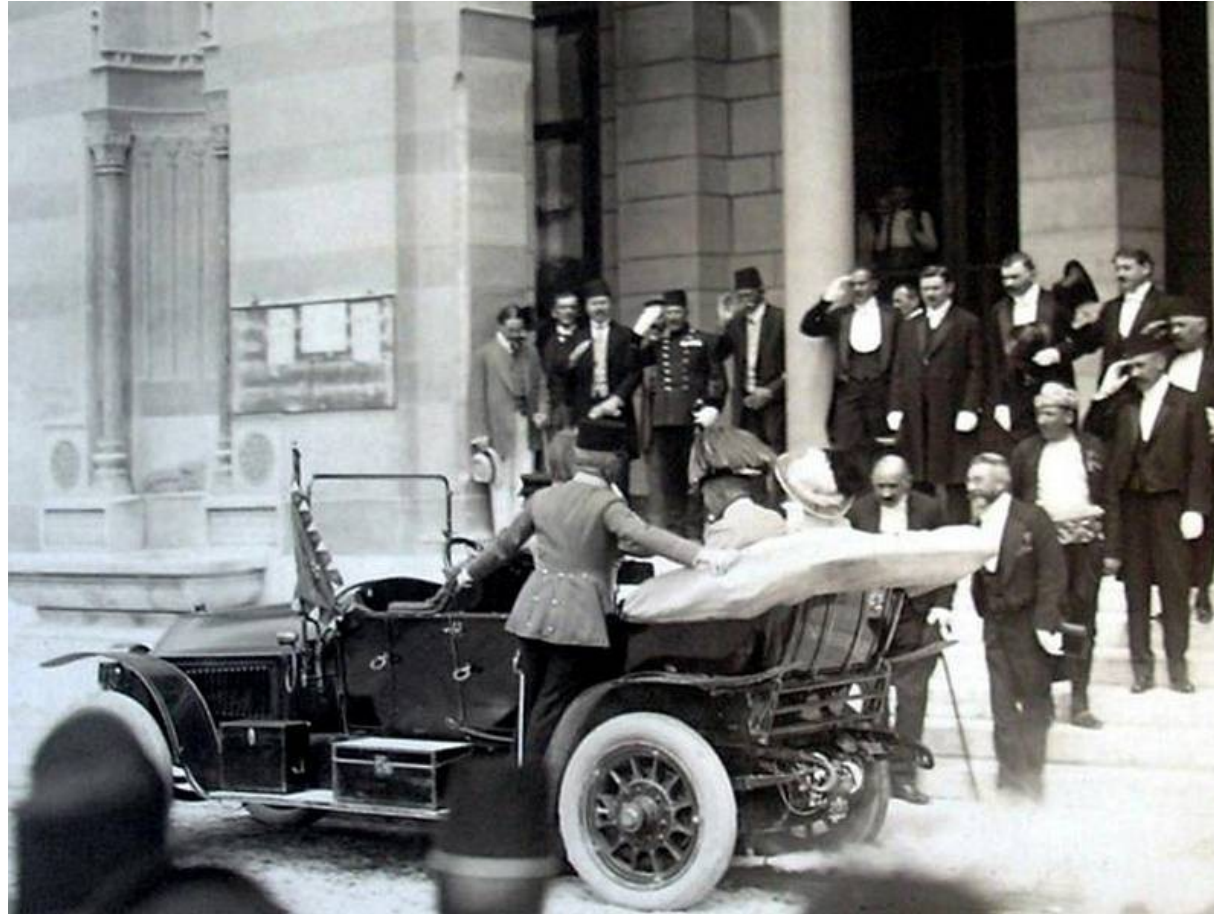
- Asymetrická válka je takový konflikt, jehož strany se výrazně liší svými vojenskými silami nebo se výrazně liší jejich taktika.
- Pro asymetrickou válku je typické, že zatímco pro jednu ze stran se zpravidla jedná pouze o omezený konflikt, ve kterém bojuje o dosažení nějakého svého partikulárního zájmu, pro druhou stranu se zpravidla jedná o boj o vlastní přežití. „Slabší“ strana nemůže válku vyhrát obvyklým způsobem, tj. poražením protivníka na bojišti, jelikož její kapacity jsou nesrovnatelně nižší. Jejím cílem (a dosažení tohoto cíle pro ně odpovídá vítězství) je vytrvat takovou dobu, aby došlo k vyčerpání protivníkovy vůle nadále se konfliktu účastnit a jeho následnému stažení z bojových operací. Dochází tak často k zaměření na různé teroristické akce, podkopávající soupeřovu morálku, či podle možností k šíření protiválečných nálad v protivníkově zázemí.

Evropa - zdroj konfliktů

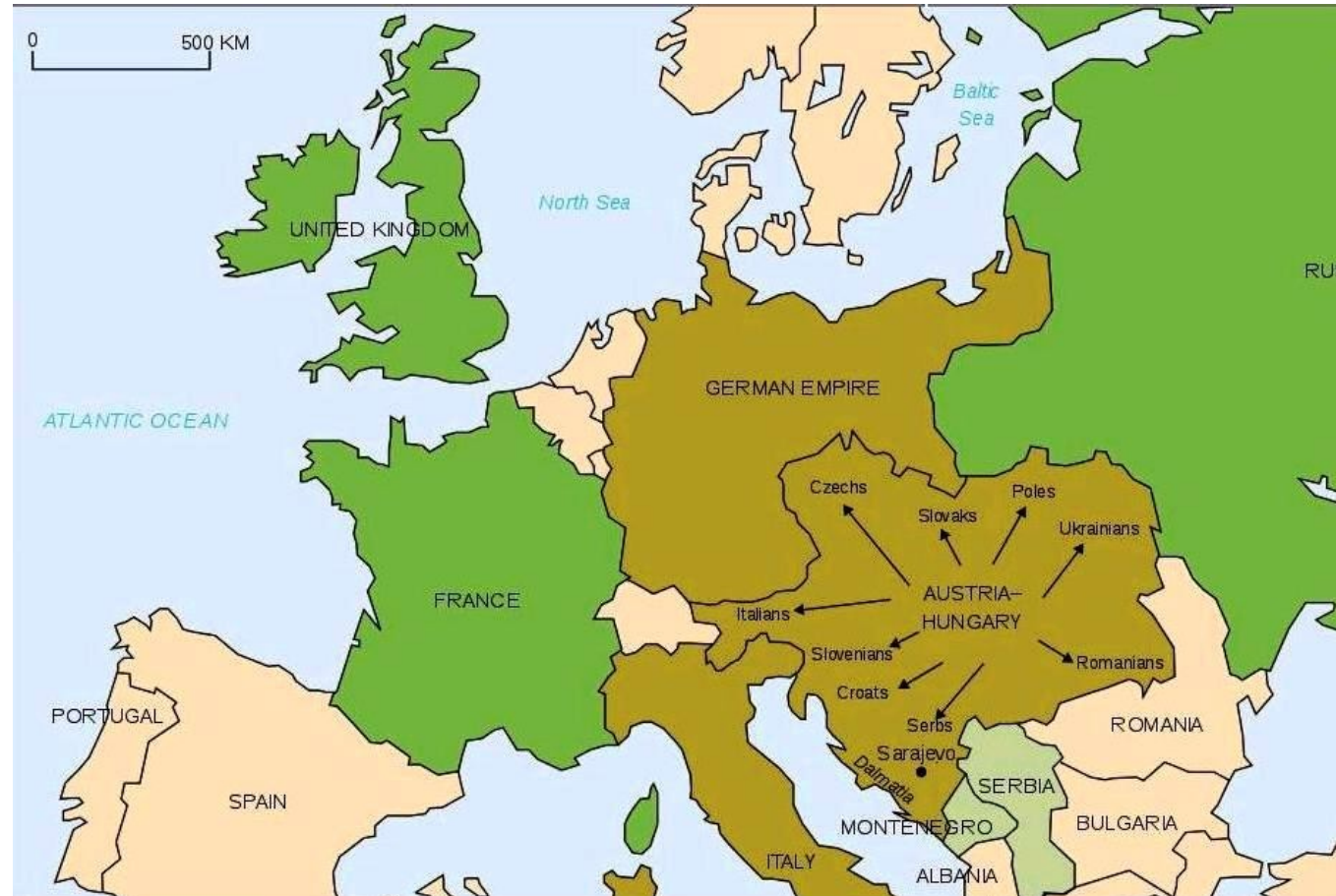
Počátek první světové války

- „La belle époque“: období mezi Prusko-francouzskou válkou 1870-1871 (porážka Francie) a vypuknutím první světové války.
- 1879 vznikl Dvojspolek Německa a Rakouska-Uherska,
- 1882 vznikl Trojspolek připojením Itálie.
- 1894 vznikla dvojdohoda mezi Francií a Ruskem
- 1907 vznikla Trojdohoda Francie, Ruska a Velké Británie
- 28. června 1914 atentát na rakouského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este.
- 23. července předložila rakousko-uherská vláda Srbsku ultimátum
- 28. července 1914 vypovědělo Rakousko-Uhersko Srbsku válku

Následník trůnu v Sarajevu 28.6.1914

Rozdělení Evropy před Velkou válkou

Vyhlášení války

- *Jeho c. a k. Apoštolské Veličenstvo ráčil nejmilostivěji vydati tento Nejvyšší vlastnoruční spis a manifest:*
- ***Milý hrabě Stürgkhu***
Vidělo se Mi, naříditi ministru Mého domu a věcí zahraničních, aby oznámil královské srbské vládě, že mezi mocnářstvím a Srbskem nastal stav válečný. V této osudné chvíli jest mi potřebou, obrátiti se Svoje milované národy. Nařizuji vám tudíž, abyste přiložený manifest veřejně vyhlásil.

V Lázních Išlu, dne 28. července 1914

František Josef v. r.

Manifest Mým národům 28.7.1914

Bylo mým nejrůcnějším přáním, abych léta, která z Boží milosti jsou Mi ještě dopřána, mohl zasvětit dílům míru a uchránil Svoje národy před těžkými oběťmi a břemeny války.

V radě Prozřetelnosti bylo jinak rozhodnuto.

Pletichy protivníka plného nenávisti nutí Mne, abych na obranu cti Svého mocnářství, na ochranu jeho vážnosti a moci k zabezpečení jeho državy po dlouhých letech míru chopil se meče.....Naděje, že Srbské království ocení shovívavost a mírumilovnost Mé vlády a že dostojí svému slovu, se nesplnila.

Stále výše šlehá plamen nenávisti proti Mně a Mému domu, stále otevřeněji vystupuje snaha nerozlučná území Rakousko-Uherska násilně odtrhnouti.... Tomuto nesnesitelnému řádění musí se učiniti přítrž, ustavičná vyzývavost Srbska musí se ukončiti, má-li čest a vážnost Mého mocnářství zůstat neporušena a jeho státní, hospodářský a vojenský rozvoj býti ušetřen stálých záchvěvů...Srbsko odmítlo umírněné a spravedlivé požadavky Mé vlády a odepřelo dostáti povinností, jichž splnění v životě národů a států jest přirozeným a nutným základem míru.

Mým národům

- *A tak jsem nucen přikročiti k tomu, aby se moci zbraní opatřily nezbytné záruky, které mají zabezpečiti Mým státům pokoj uvnitř a trvalý mír na venek.*

V této vážné chvíli Jsem si plně vědom celého dosahu svého rozhodnutí a své zodpovědnosti před Všemohoucím.

Vše Jsem prozkoumal a uvážil.

S klidným svědomím nastupuji cestu, kterou Mi povinnost vykazuje.

Spoléhám na Svoje národy, kteří ve všech bouřích vždy v jednotě a věrnosti kolem Mého trůnu se seřadili a pro čest, velikost a moc vlasti k nejtěžším obětem vždy byli ochotni.

Spoléhám na statečnou, obětavým nadšením naplněnou brannou moc Rakousko-Uherska.

A důvěřuji ve Všemohoucího, že Mým zbraním dopřeje vítězství.

- *František Josef, v.r.*

Vyhlášení války Německem 1.8.1914

Fronty první světové války

1. Západní
2. Východní
3. Srbská
4. Italská

Západní fronta

Italská fronta

Východní fronta

Ministr zahraničních věcí Arthur Zimmermann

Velká říjnová socialistická revoluce

- Velká říjnová socialistická revoluce, známá též jako bolševická revoluce byla druhá fáze ruské revoluce roku 1917, následující po Únorové revoluci.
- Svrhla středově liberální Prozatímní vládu, v níž byla zastoupena jen umírněná levice, zejména socialisté-revolucionáři („eseři“) a sociální demokraté („menševici“), a vynesla k moci krajní levici vedenou bolševiky v čele s V. I. Leninem.
- Bolševici byli přímými předchůdci pozdější Komunistické strany Sovětského svazu. Založili Sovětský svaz, první stabilní komunistický režim světa, který se později stal supervelmocí.

Dekret o míru bolševické vlády Sovětského Ruska

Sjezd sovětů ve dnech 7.-9.11. ustavil tzv. dělnicko-rolnickou vládu, která ještě na sjezdu přijala Dekret o míru (jednostranné zastavení vojenských operací v 1. světové válce a návrh jednání o míru bez anexí a kontribucí)

Brest-litevský mír

- Po Říjnové revoluci Rusko odmítlo účast ve válce, ale zároveň i Dohodou navrhovanou mírovou smlouvu. Ruská fronta se rozpadla, čehož využily Německo s Rakouskem-Uherskem k rozsáhlému útoku. Jeho výsledkem bylo zpětné dobytí území, z nichž byly v předchozích letech vytlačeny carskou armádou, tj. území dnešního Polska, a získání oblasti, na kterých je dnes Ukrajina a Pobaltí, jakož i bývalou Karskou oblast v Zakavkazsku.
- Sovětská vláda tak byla 3. března 1918 v Brestu Litevském v dnešním Bělorusku nucena podepsat smlouvu o daleko nevýhodnějším příměří, než jaké jí bylo původně navrhováno. V ní Rusko uznalo právo ústředních mocností na nově získaná území. Německé armády byly přesunuty na západní frontu, kde se schylovalo k rozhodujícím bojům první světové války. Smlouva také zavazovala Sověty, aby na svém území nestrpěli vojenské oddíly nepřátelské ústředním mocnostem. To se mimo jiné týkalo i československých legionářů.

Účastníci konference v Brestu Litevském

Územní dopad mírové smlouvy z Brestu Litevského

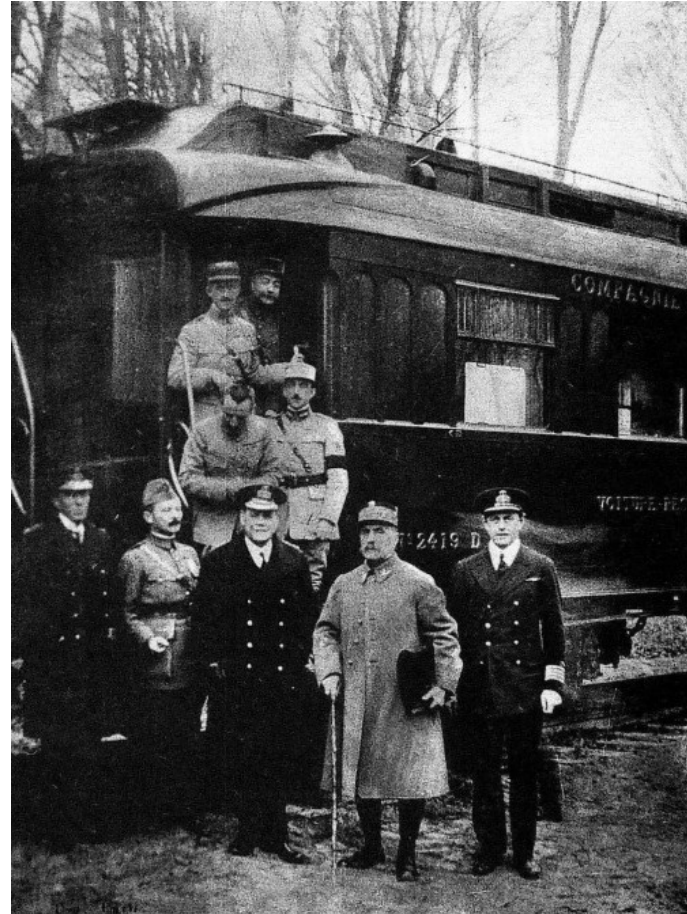
Vstup USA do Velké války počátek konce

- Dne 7. května 1915 byla americká osobní loď Lusitania potopena torpédem z německé ponorky U 20.
- Vstup USA rozhodl o vítězství Trojdohody ve Velké válce
- 4. 11. na italské frontě vstoupilo v platnost příměří.
- Poslední německý císař Vilém II., který před blížící se revolucí uprchl z Berlína do belgického Spa, odstoupil 9. listopadu 1918
- Dne 11. 11. v 11 hodin bylo podepsáno příměří mezi státy Dohody a Německým císařstvím v železničním voze nedaleko francouzského Compiègne.

Změna poměru sil

- 4. 11. na italské frontě vstoupilo v platnost příměří.
- Poslední německý císař Vilém II., který před blížící se revolucí v Německu uprchl z Berlína do belgického Spa, odstoupil 9. listopadu 1918
- Dne 11. 11. v 11 hodin bylo podepsáno příměří mezi státy Dohody a Německým císařstvím v železničním voze nedaleko francouzského Compiègne.

Železniční vůz nedaleko francouzského Compiègne.

Poválečné uspořádání – mír nebo příměří

Pařížská mírová konference

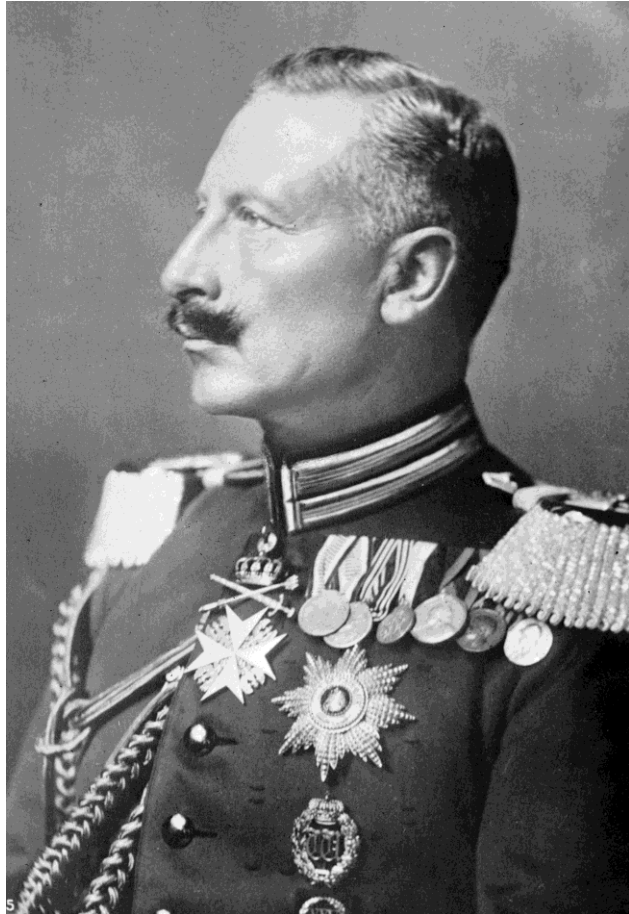

Mírová konference v Paříži - Vítězové

- Vítězové

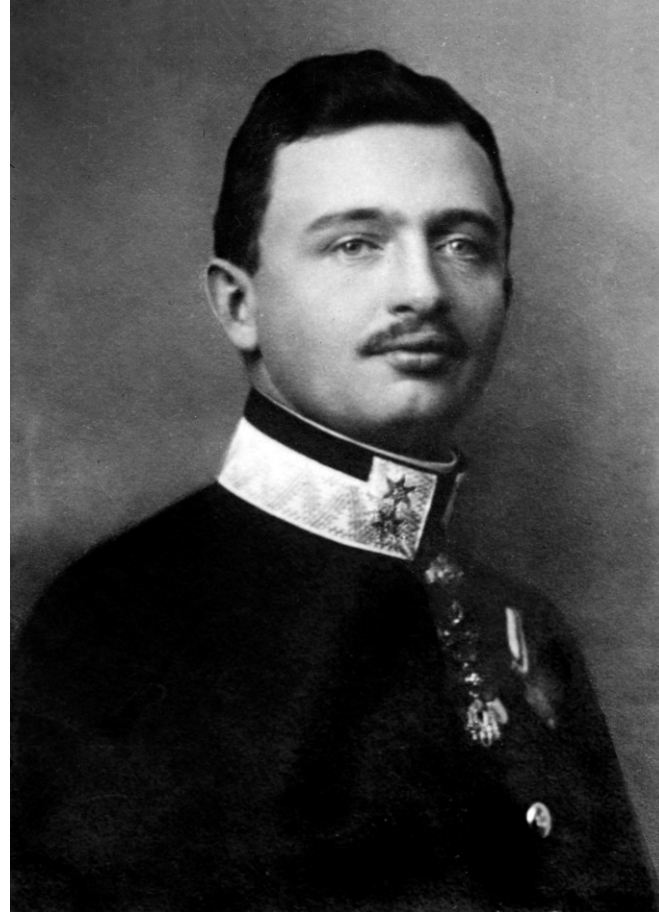
Poražení císař Vilém II

Odpovědnost Viléma II. za Velkou válku

- Mocnosti spojené a sdružené vznášejí veřejnou žalobu na Viléma II. Hohenzollerského, bývalého císaře německého, pro nejhrubší porušení zásad mezinárodní mravnosti a posvátné autority smluv.
- Ustaví se zvláštní soud, aby soudil obžalovaného, zajišťuje mu zásadní záruky práva hájiti se. Bude se skládati z pěti soudců jmenovaných po jednom těmito pěti mocnostmi: Spojenými státy americkými, Velkou Británií, Francií, Itálií a Japonskem.
- Soud bude souditi podle důvodů vyplývajících z nejvyšších zásad mezinárodní politiky, se snahou zajistiti úctu k povinnostem slavnostně převzatým, k mezinárodním závazkům i k mezinárodní mravnosti. Bude mu příslušet, aby určil trest, jaký uzná za vhodný.
- Mocnosti spojené a sdružené se obrátí k vládě nizozemské s žádostí, aby vydala bývalého císaře do jejich rukou na soud. (čl. 227)

Poražení - císař Karel I

Konec ambicí mocnářství

- Rakousko se zavazuje, že uzná plnou platnost mírových smluv a ujednání dodatkových., jež jsou nebo budou uzavřeny mezi mocnostmi spojenými a sdruženými a mocnostmi, které bojovaly po boku bývalého mocnářství rakousko-uherského; že schválí ustanovení, jež byla nebo budou učiněna o území bývalé říše německé, Maďarska, království bulharského a říše ottomanské, a že uzná nové státy v hranicích, jež jim takto jsou určeny. (čl.90 Smlouvy Saint Germain)
- Rakousko se vzdává, pokud se jeho týče, ve prospěch Čelných mocností spojených a sdružených všech svých práv a právních titulů na území, která dříve náležela bývalému mocnářství rakousko-uherskému a která, ležící za novými hranicemi Rakouska. (čl.91 Smlouvy Saint Germain)

Podmínky vítězů - důsledek pro Evropu

Vlády spojené a sdružené prohlašují a Německo uznává, že Německo a jeho spojenci jsou jako původci odpovědní za všechny ztráty a škody, jež utrpěli vlády spojené a sdružené a jejich státní příslušníci následkem války vnučené jim napadením od Německa a spojenců. (čl. 231)

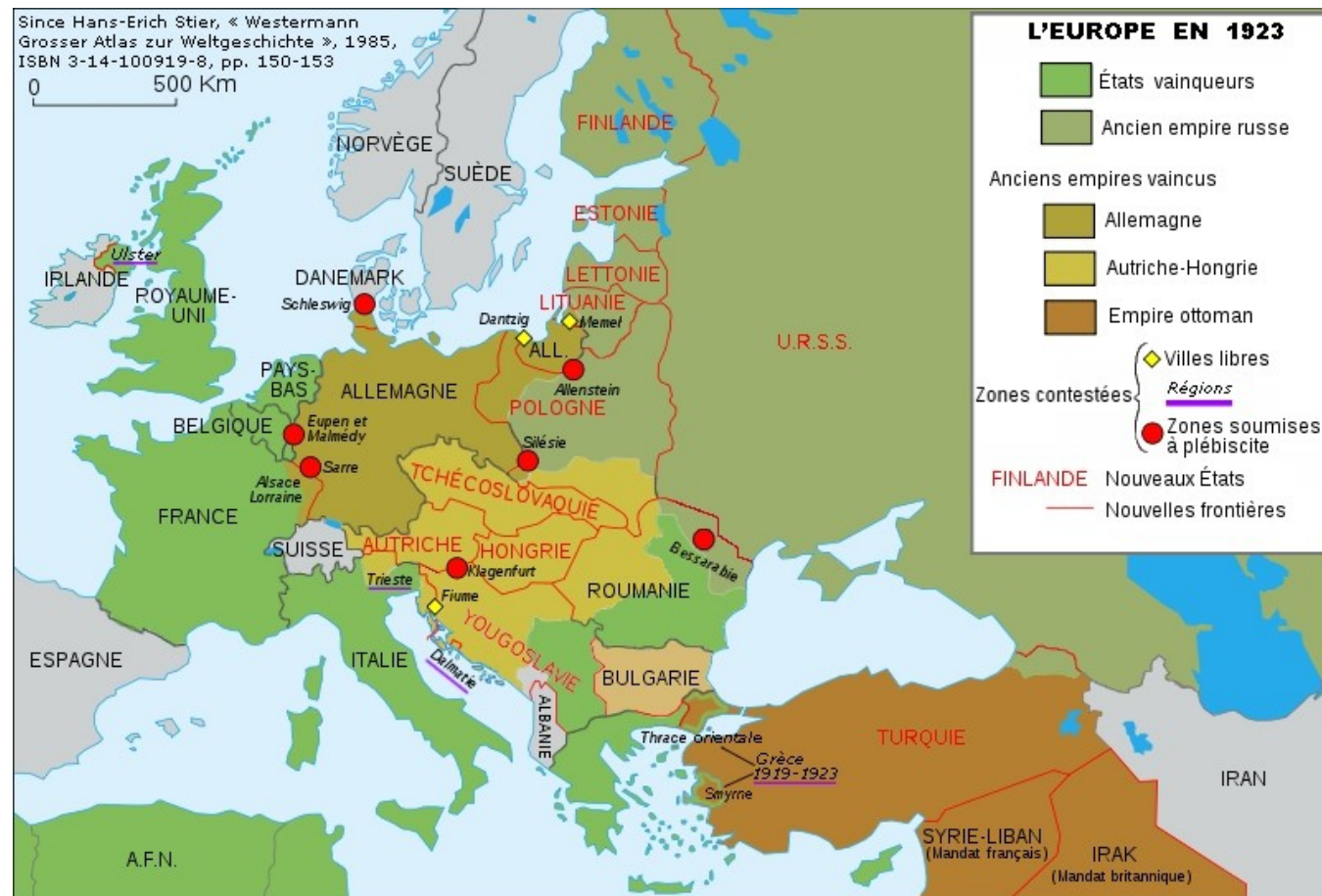
První světová válka zcela rozvrátila předválečnou světovou ekonomickou stabilitu. Evropské mocnosti kvůli zvyšujícím se výdajům na financování války záhy upustily od tzv. zlatého standardu a začaly své obrovské půjčky krýt prostřednictvím inflačních peněz. Největším věřitelem válčících států se pak staly Spojené státy americké.

Spojené státy americké, jejichž hospodářství zažívalo již od konce 19. století nebývale rychlý vzestup, byly zemí nejvíce ekonomicky profitující z první světové války

Omezení německé branné moci

- Německo mělo po světové válce zakázáno uplatňovat vůči vlastnímu obyvatelstvu brannou povinnost a mohlo vytvářet pouze profesionální ozbrojené síly určené pro bezpečnostní účely. Německu dovoleno disponovat pouze vojskem o 100 tis. vojáků a námořnictvem o 15 tis. mužích, jejichž vybavení nesmělo umožňovat případné útočné války. Letectvo bylo zakázáno.
- Tyto ozbrojené síly se označovaly jako Reichswehr a později se staly základem Wehrmachtu.
- Pozoruhodný byl elitní charakter těchto ozbrojených sil. Do Reichswehru bylo každoročně povoláváno 9 500 dobrovolníků vybíraných z 85 000 až 90 000 zájemci o vojenskou službu

Evropa po Velké válce v roce 1923

Evropa v úpadku

- V roce 1914 Evropa neměla konkurenci v oblasti zájmu mocenském, hospodářském, ve vědě, kultuře a obchodu. Prostřednictvím svých koloniálních říší (především VB a Francie) ovládala téměř celou zeměkouli.
- Do roku 1945 přišla téměř o všechno. Troskám Evropy v roce 1945 vévodily dvě mocnosti USA a SSSR.
- Válka 1914-18: „Válka vojáků“
- Válka 1939-45: „Válka národů“

Snaha nalézt světové mírové uspořádání

Založení Společnosti národů

Vysoké smluvní strany,

uznávajíce, že k rozvoji součinnosti mezi národy a k tomu, by se jim zaručil mír a bezpečnost, je dlužno

přijmout jisté závazky, že se neuchýlí k válce,

veřejně udržovat vztahy mezinárodní, založené na spravedlnosti a čestnosti,

přísně zachovávat předpisy mezinárodního práva, uznávané od nynějška za závazné normy jednání vlád,

hájit spravedlnost a svědomitě zachovávat ve vzájemných stycích organisovaných národů všechny smluvní závazky uložené smlouvami,

přijímají tuto úmluvu, jíž se zakládá Společnost národů.

Společnost národů

- 28. června 1919 byla podepsána Versailleská mírová smlouva, čímž došlo k faktickému vytvoření Společnosti národů.
- Úkolem organizace byla poválečná demilitarizace, udržení světového míru, prevence před dalšími válečnými konflikty pomocí zásad kolektivní bezpečnosti a diplomatického vyjednávání. Těmito úkoly položila Společnost národů základ široké mezinárodní spolupráci.

Založení společnosti národů 28.4.1919

Vývoj členství států ve Společnosti národů

- V roce 1920 vešel v účinnost základní dokument organizace, Pakt Společnosti národů.
- Pakt Společnosti národů nebyl ratifikován Kongresem USA, Spojené státy se tak přes velký vliv jejich prezidenta na vznik společnosti nikdy členy nestaly.
- Celkový počet členských zemí se od 20. let značně měnil. Roku 1926 se členem stalo Německo (vystoupilo roku 1933), Sovětský svaz byl přijat roku 1934 (jako jediná členská země byl vyloučen roku 1939). Ze Společnosti národů v roce 1933 vystoupilo Japonsko a roku 1937 Itálie.

Závazky členů Společnosti národů

- Členové Společnosti se zavazují, že budou šetřit a hájit územní celistvost a nynější politickou nezávislost všech členů Společnosti proti každému vnějšímu útoku. Při útoku, hrozbě útokem neb nebezpečí útoku navrhne Rada prostředky, jak zabezpečit provedení tohoto závazku. (čl. 10 Paktu)
- Členové Společnosti jsou zajedno v tom, že vyskytne-li se mezi nimi spor, který by mohl vésti k roztržce, předloží věc buď rozhodčímu nebo soudnímu řízení nebo k přezkoumání Radě. Jsou dále zajedno v tom, že se v žádném případě neuchýlí k válce dříve, než uplynou tři měsíce od nálezů rozhodčích nebo soudu neb od zprávy Rady. (čl.12 Paktu)

Palác společnosti národů v Ženevě

Poslání společnosti národů

- k rozvoji součinnosti mezi národy a k tomu, by se jim zaručil mír a bezpečnost , je dlužno
- přijmout jisté závazky, že se neuchýlí k válce,
- veřejně udržovat vztahy mezinárodní, založené na spravedlnosti a čestnosti,
- přísně zachovávat předpisy mezinárodního práva, uznávané od nynějška za závazné normy jednání vlád,
- hájit spravedlnost a svědomitě zachovávat ve vzájemných stycích organisovaných národů všechny smluvní závazky uložené smlouvami,
- přijímají tuto úmluvu, jíž se zakládá Společnost národů

Poslání Společnosti národů

- Činnost Společnosti se vykonává prostřednictvím Shromáždění a Rady za pomoci Stálého sekretariátu.
- Shromáždění se skládá ze zástupců členů Společnosti.
- Rada se skládá ze zástupců čelných mocností spojených i sdružených a ze zástupců čtyř dalších členů Společnosti. Tyto čtyři členy Společnosti volí Shromáždění svobodně v obdobích, jež uzná za vhodné.
- Se schválením většiny Shromáždění může Rada určit další členy Společnosti, kteří mají nadále být v Radě trvale zastoupeni. S tímž schválením může zvýšit počet těch členů Společnosti, kteří mají být voleni shromážděním, aby byli zastoupeni v Radě.
- Shromáždění určuje dvoutřetinovou většinou pravidla o volbě nestálých členů Rady a zvláště pravidla, jimiž se stanoví délka jejich mandátu a podmínky opětného zvolení.

Nástup nových ideologií

Fašismus

- **Fašismus** je politická ideologie, jejímiž typickými rysy jsou zejména vůdcovský autoritativní princip, vypjatý nacionalismus, militarismus, sociální darwinismus, kult modernity, mládí a síly jakož i silná ekonomická role státu chápaného korporativisticky.
- Soukromé vlastnictví musí sloužit kolektivnímu prospěchu (italsky *fascismo*, od fasces, římského symbolu moci), politické hnutí vedené Benitem Mussolinim.
- Fašismus navíc ve srovnání se staršími politickými proudy postrádal jednotnou systematickou doktrínu a jasný program, vyznačoval se velkou pružností a pragmatismem co do svých taktických cílů i prostředků.

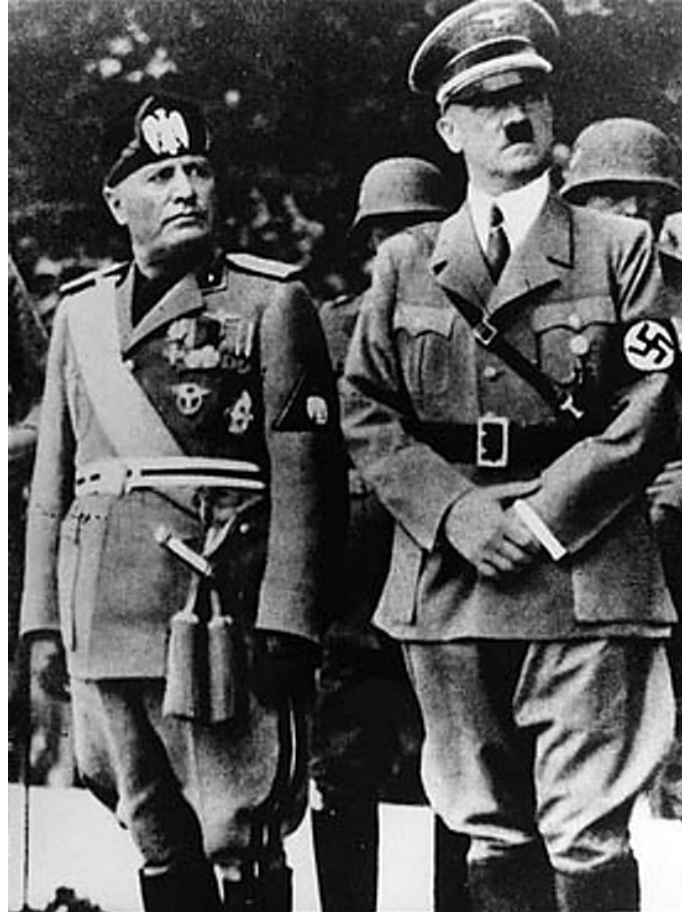
Fašismus v Itálii

Italský vpád do Etiopie v roce 1936

- Válka v Etiopii přinesla režimu Benita Mussoliniho i jemu osobně velkou oblibu v širokých vrstvách italského národa. Nikdy předtím a nikdy potom nebyla popularita Il Duceho tak vysoká, než když slavnostně oznamoval založení impéria.
- Francie a Spojené království, které byly ochotny připustit dominanci Itálie nad Etiopií, byly šokovány a pobouřeny svévolným útokem a brutálně vedenými akcemi fašistických vojsk.
- Itálie dostala do izolace, kterou ještě prohloubila její intervence ve Španělsku. To vedlo Mussoliniho k jeho sblížení s nacistickým Německem. Osa Berlín-Řím a později i Ocelový pakt. V roce 1937 Itálie vystoupila ze Společnosti národů.

Fašismus podhoubí pro vznik nacismu

Nacismus

1. obhajoba lidové (národní) komunity (Volksgemeinschaft) jako společnosti bez třídního antagonismu,
2. vypjatý nacionalismus
3. oslava meritokratického principu a zvyšování socioekonomického statutu prostřednictvím vzdělání a talentu;
4. oddanosti „boji“ (Lebenskampf, Leistungskampf)
5. věrnosti soc. životu jako voluntaristickému vztahu „vůdce – přívrženec“, vlastního kultu vůdce. (Führerprincip)
6. Rasismus, nadřazenost germánské rasy nad ostatními rasami
7. Antisemitismus - holokaust

Revanšismus

Revanšismus - náprava Versailleského mírového systému, který požadoval úplné uznání zodpovědnosti za první světovou válku,

- zaplacení reparací ve výši 132 miliard marek,
- pouze stotisícovou armádu a
- ztrátu některých kolonií.

Toto způsobilo kolaps Výmarské ekonomiky.

Nacismus

1. obhajoba lidové (národní) komunity (Volksgemeinschaft) jako společnosti bez třídního antagonismu,
2. vypjatý nacionalismus
3. oslava meritokratického principu a zvyšování socioekonomického statutu prostřednictvím vzdělání a talentu;
4. oddanosti „boji“ (Lebenskampf, Leistungskampf)
5. věrnosti soc. životu jako voluntaristickému vztahu „vůdce – přívrženec“, vlastního kultu vůdce. (Führerprinzip)
6. Rasismus, nadřazenost germánské rasy nad ostatními rasami
7. Antisemitismus - holokaust

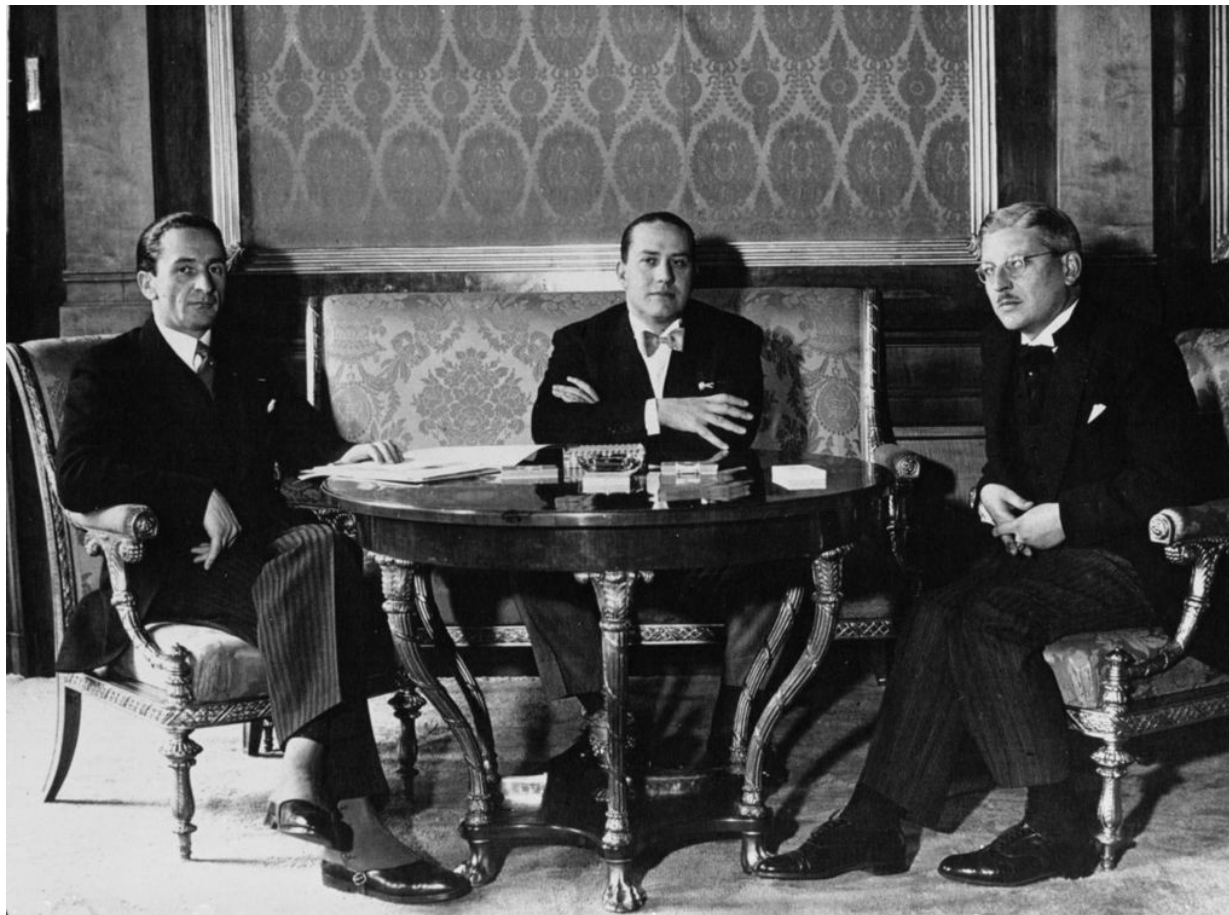
Nástup nacismu

- Adolf Hitler otevřeně neuznává Versailleské mírové upořádání. Neuznává porážku Německa. Německá generalita toliko zradila svou zem podpisem příměří 11. listopadu 1918.
- Ideologie rasismus
- Antisemitismus
- Antikomunismus
- Právo na životní prostor

Anšlus Rakouska

- Hitler 11.3.1938 poslal rakouské vládě ultimátum. Vyžádal předání veškeré moci do rukou Rakouské nacionálně socialistické strany nebo bude čelit invazi. Hitler, aniž by čekal na odpověď, v jednu hodinu podepsal příkaz k invazi.
- Rakouský kancléř Schuschnigg hledal pomoc pro rakouskou nezávislost velmi snažně v hodinách během ultimáta. Zjistil, že možní velcí spojenci, jako Francie nebo Spojené království, nebudou ochotni učinit opatření proti německé invazi.
- Z toho důvodu přistoupil na rezignaci, povolil nacistům převzetí vlády, aby zabránil krveprolití

Kurt Schuschnigg (vpravo)

Seyss-Inquart a Hitler ve Vídni

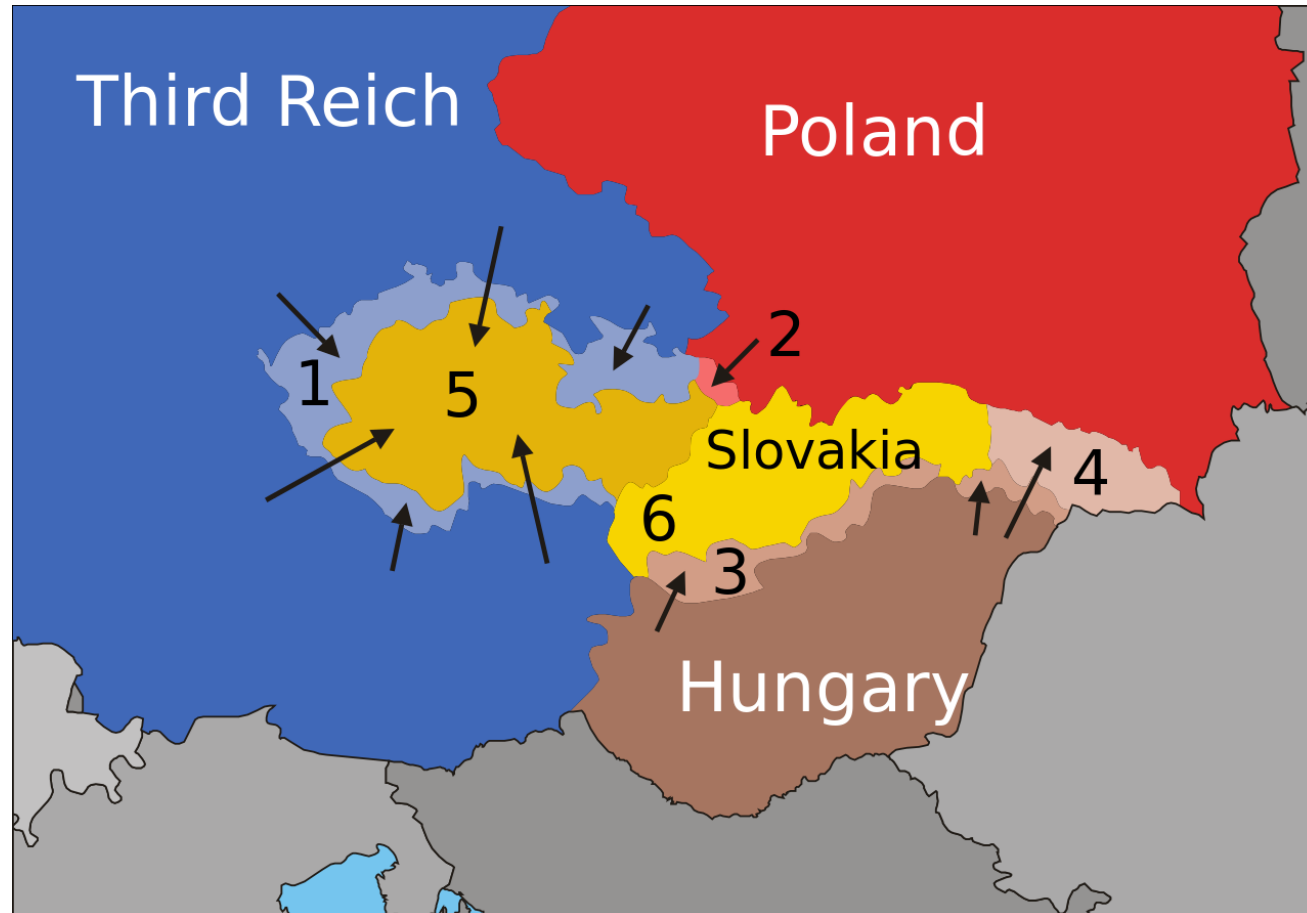
Mnichovská dohoda

- Mnichovská dohoda dohoda mezi Německem, Itálií, Francií a Velkou Británií o postoupení pohraničních území Československa Německu. Byla dojednána 29. září 1938 v Mnichově v tzv. Führerbau (ve všech jazykových verzích pak byla podepsána po půlnoci, tj. 30. září 1938).
- Zástupci čtyř zemí – Neville Chamberlain (Velká Británie), Édouard Daladier (Francie), Adolf Hitler (Německo) a Benito Mussolini (Itálie) – se dohodli, že Československo musí do 10. října postoupit pohraniční území obývané Němci (Sudety) Německu. Zástupci československé strany (Hubert Masařík, Vojtěch Mastný) byli přítomni, ale k jednání samotnému nebyli přizváni.

Signatáři Mnichovské dohody

Důsledek Mnichovské dohody pro ČSR

Pakt Ribbentrop–Molotov

- Smlouva o neútočení mezi nacistickým Německem a Svazem sovětských socialistických republik, podepsaná v Moskvě 23. srpna 1939.
- Ve smlouvě se obě strany zavázaly, že nepoužijí vojenskou sílu proti druhé straně a nespojí se s jejími nepřáteli.
- Smlouva znamenala zásadní obrat ve vztazích obou zemí a byla v podstatě dodržována až do 22. června 1941, kdy nacistické Německo napadlo Sovětský svaz (operace Barbarossa). Uzavření smlouvy předcházelo jednostranné německé zrušení německo-polského paktu o neútočení dne 28. dubna 1939 (polsko-sovětský pakt o neútočení však byl stále v účinnosti a Sovětský svaz jej jednostranně porušil až svým vpádem do Polska 17. září 1939)

Vjačeslav Molotov a Joachim von Ribbentrop

Aktéři

Počátek druhé světové války

- Druhá světová válka (1939–1945). Zúčastnila se většina států světa. Tento konflikt se stal s více než 62 miliony obětí na životech dosud největším a nejvíce zničujícím válečným střetnutím v dějinách lidstva.
- Brzy po okupaci zbytku Československa 15. března 1939 vypukla válka v Evropě. Začala dne 1. září 1939, když nacistické Německo přepadlo Polsko. Krátce poté vyhlásily Francie, Spojené království a státy Commonwealthu Německu válku. 17. září napadl Polsko i Sovětský svaz (SSSR).
- Blesková válka na západě Evropy začala dne 10. května 1940, kdy německý Wehrmacht na rozkaz Adolfa Hitlera překročil hranice Belgie, Nizozemska a Lucemburska, a poté obešel obrannou Maginotovu linii. Po rychlé porážce francouzské armády vstoupila německá vojska 14. června do Paříže. Francie kapitulovala 22. června 1940 a Hitlerova vojska obsadila postupně celou zemi.

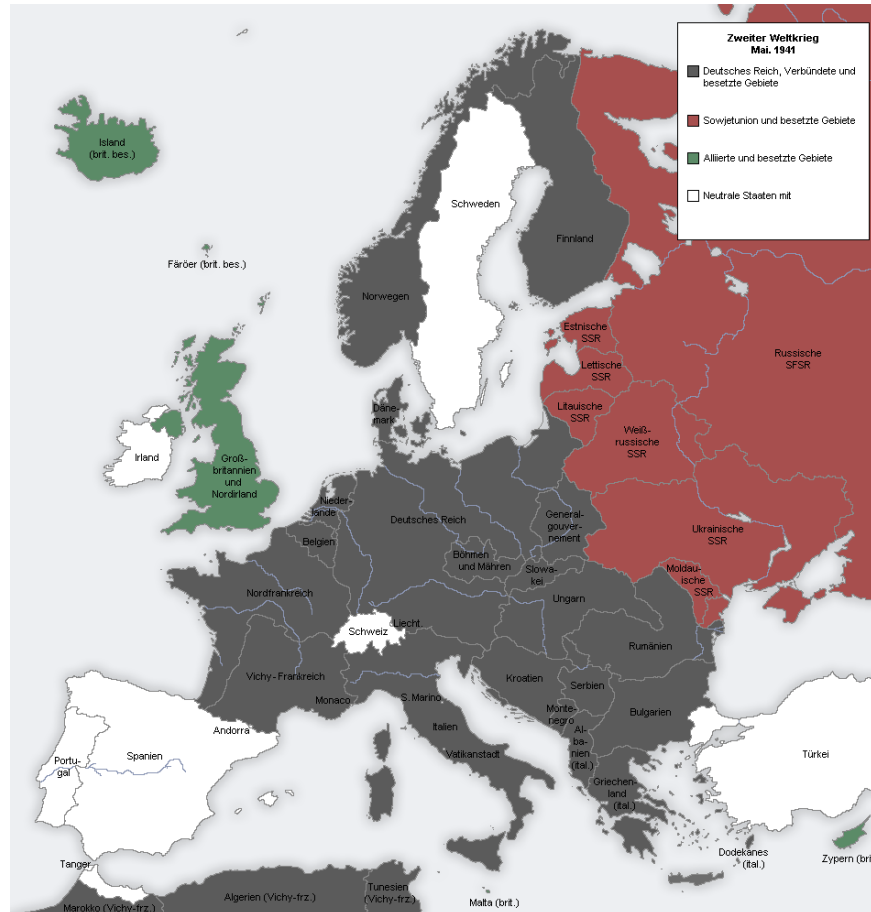
Podpis příměří ve stejném vagonu u Compiègne 22. června 1940

Francie po podepsání příměří

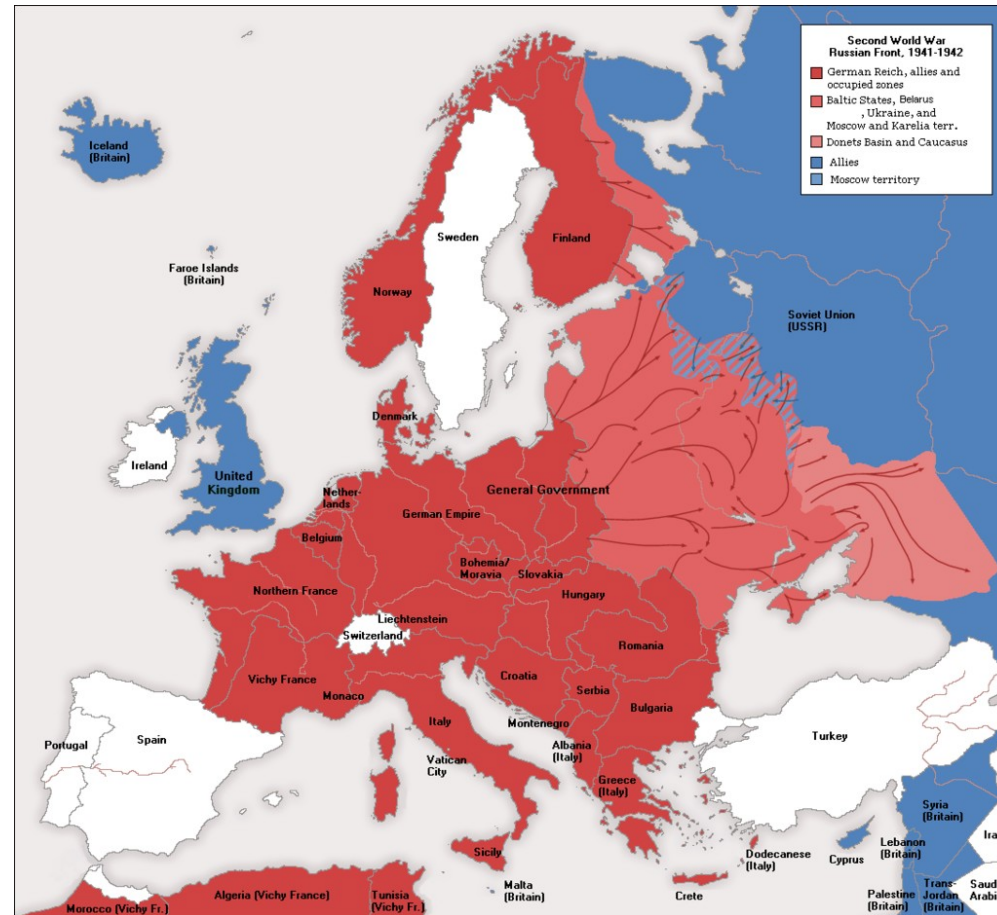
Mapa Evropy před útokem na SSSR (22.6.1941)

Sovětský a německý důstojník si blahopřejí po obsazení Polska

Největší expanze Wermachtu

Konec světové války

Nové bezpečnostní uspořádání světa

Organizace spojených národů

Organizace spojených národů byla založena 24. října 1945 v San Franciscu na základě přijetí Charty Spojených národů 51 státem včetně tehdejšího Československa.

Nahradila Společnost národů, která jako garant kolektivní bezpečnosti a mírového řešení konfliktů neobstála.

První Valné shromáždění OSN se konalo 10. ledna 1946 v Londýně.

Nová československá vláda

Košický vládní program

Dne 5. 4. 1945 v Košicích schválený program československé vlády Národní fronty Čechů a Slováků.

Počátek regulované demokracie

Nástup k převzetí moci komunisty v únoru 1948

Nové pojetí bezpečnosti

- Po více než šesti letech cizácké poroby přišel čas, kdy nad naší těžce zkoušenou vlastí vzchází slunce svobody. Na své slavné vítězné cestě na západ osvobodila Rudá armáda první části Československé republiky. Tak bylo umožněno díky našemu velkému spojenci, Sovětskému svazu, že na osvobozené území se vrátil prezident republiky a byla zde, opět na domácí půdě, vytvořena nová československá vláda.
- S pomocí Sovětského svazu bude dovršeno osvobození Československé republiky, aby tak s jeho oporou byla navždy zajištěna její svoboda a bezpečnost a aby za všestranné součinnosti se Sovětským svazem byl národům Československa zabezpečen pokojný rozvoj a šťastná budoucnost.

Komunistická bezpečnostní koncepce

Hlavní sídlo OSN New York USA

Struktura OSN

- Výkonným orgánem je Rada bezpečnosti OSN, jíž přísluší základní odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a jejíž rezoluce jsou právně závazné.

Dalšími hlavními orgány OSN jsou

- Ekonomická a sociální rada OSN – ECOSOC,
- Poručenská rada OSN,
- Mezinárodní soudní dvůr
- Sekretariát, v jehož čele stojí generální tajemník OSN.
- Úředními jazyky jsou angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština a španělština.[1]

Valné shromáždění

- Každý stát bez rozdílu má jeden hlas. O důležitých otázkách, jako např. bezpečnost ve světě, rozhoduje dvoutřetinová většina, o dalších prostá většina.
- Řádné výroční zasedání začíná vždy v září a pokračuje během celého roku. Na začátku probíhá Všeobecná rozprava, kde vystupují zpravidla nejvyšší představitelé států a vlád a prezentují názory svých zemí na důležitá mezinárodněpolitická témata.
- V jeho čele stojí předseda, který je volen na jeden rok. V letech 2002 a 2003 funkci šéfa Valného shromáždění zastával někdejší ministr zahraničních věcí a místopředseda Vlády České republiky Jan Kavan.

Rada bezpečnosti

- Rada bezpečnosti má patnáct členů, z toho pět stálých (Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie). Zbývajících deset volí Valné shromáždění na dvouleté období. Jejich výběr vychází z principu rovnoměrného geografického zastoupení. Zasedá nepravidelně, schůze jsou svolávány podle potřeby, i ve velmi krátkých lhůtách.
- Členové se střídají v předsednictví po měsíci (týká se to stálých i nestálých členů). K přijetí rezoluce musí 9 členů hlasovat pro. Pokud ale i jediný z pěti stálých členů hlasuje proti, rezoluce schválena není. Tento princip je znám jako „právo veta“

Závaznost rozhodnutí RB OSN

- Rozhodnutí Rady bezpečnosti jsou pro členy závazná, jejich nedodržení může vyústit v udělení sankcí.
- Po vyčerpání mírových prostředků a
- jsou-li splněny legitimní předpoklady
- může Rada bezpečnosti podle článku VII Charty rozhodnout i o použití síly.

Bipolární rozdělení vlivu ve světě

Dlouhý telegram George F. Kennana 22.2.1946

- George Frost Kennan

Základní poslání textu

- SSSR žije stále ještě uprostřed nepřátelského „*kapitalistického obklíčení*“, s nímž nemůže být žádná dlouhodobá koexistence. Jak prohlásil Stalin v roce 1927 před delegací amerických dělníků: „*V dalším průběhu mezinárodní revoluce vzniknou dvě centra celosvětového významu: socialistické centrum, které k sobě přitáhne země přiklánějící se k socialismu a kapitalistické centrum, které k sobě přitáhne země přiklánějící se ke kapitalismu. V boji těchto dvou center o ovládnutí světového hospodářství se rozhodne o osudu kapitalismu a komunismu v celém světě.*“

Sovětské priority

- Vše musí být činěno pro to, aby se zvětšila relativní síla SSSR v mezinárodní společnosti. Opačně nesmí být zanedbána žádná příležitost zmenšit sílu a vliv kapitalistických mocností jednotlivě i jako celku.
- Snahy Sovětského svazu a jeho přítel v zahraničí musí být směřovány tak, aby se využily a zостřily názorové rozdíly a konflikty mezi kapitalistickými mocnostmi. Pokud by se někdy rozrostly do „*imperialistické války*“, musí být tato válka přeměněna v revoluční povstání.
- „*Demokraticko-pokrokové*“ prvky v zahraničí se dají využít, aby ve směru sovětských zájmů vyvíjely tlak na kapitalistické státy.
- Socialističtí a sociálnědemokratičtí vůdci v zahraničí musí být bezohledně potírání.

Základní konflikt je politický

- Všeho všudy máme co do činění s politickou silou, která se fanaticky hlásí k přesvědčení, že s Amerikou není možný žádný dlouhodobý modus vivendi, že je nutné a žádoucí zničit vnitřní harmonii naší společnosti, náš tradiční způsob života a mezinárodní vážnost našeho státu, aby zajistila bezpečí sovětské moci.
- Tato politická síla může neomezeně nakládat s pracovní silou jednoho z největších národů světa a surovinami nejbohatší oblasti Země a je unášena hlubokým a mocným proudem ruského nacionalismu.
- Kromě toho má k dispozici zkonstruovaný a rozvětvený aparát vytváření vlivu v ostatních zemích, aparát úžasně pružný a mnohostranný, který je obsluhován lidmi, kteří mají v dějinách pravděpodobně jedinečné zkušenosti. Dále je v jádru realistických úvah zřejmě nepřístupná

Projev W. Churchilla v Fultonu 5.3.1946

- Název řeči Skutečný název tohoto proslovu je Sinews of Peace (Opory míru).
- Výzva k úzké spolupráci **USA a Velké Británie**
- Bezpečnost světa vyžaduje novou jednotu Evropy, od níž by žádný národ neměl být stále odloučen.
- Nepřipustit myšlenku, že nová válka je nevyhnutelná, nebo lépe řečeno, že se k nové válce schyluje.
- Naše štěstí leží v našich vlastních rukou a že my jsme s to zachránit budoucnost.
- Neexistuje nic, co obdivovat více než **sílu** a neexistuje nic, k čemu by mělo být menší vážnosti než je **slabost**,

Zadržování komunismu (Trumanova doktrina)

- „Od Štětína na Baltu až po Terst na Jadranu byla napříč celým kontinentem spuštěna železná opona. Za touto linií leží všechna hlavní města starých států střední a východní Evropy. Varšava, Berlín, Praha, Vídeň, Budapešť, Bělehrad, Bukurešť a Sofie, všechna tato proslulá města i s obyvatelstvem jejich zemí se ocitla v oblasti, kterou musím nazvat sovětskou sférou a všechna jsou vystavena nejen té či oné formě sovětského vlivu, ale i vysoké a v mnoha případech rostoucí míře ovládnutí z Moskvy. Komunistické strany, které v těchto zemích byly velice malé, získaly postavení a moc zdaleka přesahující počet jejich členů a ze všech sil se snaží prosadit totalitní vládu. Téměř ve všech případech byl nastolen policejní stát a prozatím nikde, s výjimkou Československa, neexistuje skutečná demokracie. Jediné Athény – tedy Řecko se vši svou nehynoucí slávou – mohou svobodně rozhodnout o vlastní budoucnosti ve volbách konaných pod dohledem britských, amerických a francouzských pozorovatelů.“ (Churchill Fulton 5.3.1946)

Bruselská smlouva

- Přímoú reakcí některých západních států na nastalou situaci byl podpis tzv. Bruselské smlouvy 17. březnu 1948.
- Byl projevem rozhodnutí pěti západoevropských států – **Belgie, Francie, Lucemburska, Nizozemska a Velké Británie** – vytvořit systém společné obrany a posílit vzájemné vztahy takovým způsobem, který by jim umožnil odolat ideologickému, politickému a vojenskému ohrožení jejich bezpečnosti.

Severoatlantická aliance

- Slovy prvního generálního tajemníka Hastingse Ismaye bylo hlavním úkolem NATO „udržet Ameriku v Evropě, Rusko mimo západní Evropu a Německo při zemi“.
- Zároveň pomoc Německu – prolomit blokádu Berlína (2 milióny obyvatel)
- Letecký most 277 264 letů. Každou minutu na vrcholu jedno letadlo, denně spadlo z nebe 8000 tun zásob 1949

Podpis Washingtonské smlouvy

- Dne **4. dubna 1949** , podepsalo **deset zemí** západní Evropy, **USA a Kanada** Severoatlantickou dohodu (anglicky North Atlantic Treaty).
- Smlouva vstoupila v platnost **24. srpna 1949** po uložení ratifikačních listin všech signatářských států.
- Jejím hlavním cílem tehdy bylo vytvořit koalici vzájemné pomoci jako odpověď na riziko, že by Sovětský svaz usiloval o rozšíření svého vlivu, jež získal ve státech východní Evropy, i na další části starého kontinentu.

Severoatlantická aliance

- Slovy prvního generálního tajemníka Hastingse Ismaye bylo hlavním úkolem NATO „udržet Ameriku v Evropě, Rusko mimo západní Evropu a Německo při zemi“.
- Zároveň pomoc Německu – prolomit blokádu Berlína (2 milióny obyvatel)
- Letecký most 277 264 letů. Každou minutu na vrcholu jedno letadlo, denně spadlo z nebe 8000 tun zásob 1949

Podpis Washingtonské smlouvy

- Dne **4. dubna 1949** , podepsalo **deset zemí** západní Evropy, **USA a Kanada** Severoatlantickou dohodu (anglicky North Atlantic Treaty).
- Smlouva vstoupila v platnost **24. srpna 1949** po uložení ratifikačních listin všech signatářských států.
- Jejím hlavním cílem tehdy bylo vytvořit koalici vzájemné pomoci jako odpověď na riziko, že by Sovětský svaz usiloval o rozšíření svého vlivu, jež získal ve státech východní Evropy, i na další části starého kontinentu.

Rozšiřování NATO do roku 1989

- **18. února 1952:** přistoupení Řecka a Turecka
- **6. května 1955:** vstup Spolkové republiky Německo - v reakci na to vytvořil Sovětský svaz a jeho spojenci organizaci Varšavské smlouvy
- **30. května 1982:** přistoupení Španělska

Rozšiřování NATO po roce 1989 (30 členů)

- 12. března 1999: přistoupení ČR, Maďarska a Polska; šlo o první rozšíření NATO po studené válce, kdy se k Alianci připojili bývalí členové Varšavské smlouvy
- 29. března 2004: přistoupení celkem sedmi států - Bulharska, Estonska, Litvy, Lotyšska, Rumunska, Slovenska a Slovinska; jedná se o největší kolo rozšíření
- 1. dubna 2009: vstup Albánie a Chorvatska
- 5. června 2017: vstup Černé Hory
- 27. března 2020: vstup republiky Severní Makedonie do NATO. Stala se 30. členskou zemí Aliance.

Vstup do NATO ČR, PR, MR 1999

Hlavní úkoly NATO

- zajišťování **kolektivní obrany** svých členů,
- zvládání bezpečnostních krizí **mimo své území**
- budování **kooperativní bezpečnosti** s partnery
- schopnost **odstrašit případného útočníka a ubránit** členské země před napadením
- schopnosti **řešit** celé spektrum krizí, od prevence konfliktů až po dosažení stability v post-konfliktních situacích.

Vlastní text smlouvy

Přednáška VSCI

Preambule smlouvy

- Strany této smlouvy znovu potvrzují svoji víru v cíle a **zásady Charty OSN** a svoji touhu žít v míru se **všemi** národy a všemi vládami.
- Jsou **odhodlány hájit** svobodu, společné dědictví a kulturu svých národů, založenou na zásadách demokracie, svobody jednotlivce a právního řádu.
- Jejich snahou je podporovat stabilitu a blahobyt národů v severoatlantickém prostoru.
- Jsou rozhodnuty spojit své úsilí o **kolektivní obranu** a zachování míru a bezpečnosti.
- Proto se dohodly na této Severoatlantické smlouvě.

Čl. 1

- Smluvní strany se zavazují, jak je uvedeno v Chartě OSN, **urovnávat** veškeré mezinárodní **spory**, v nichž **mohou být účastny**, mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost, a **zdržet se** ve svých mezinárodních vztazích **hrozby silou** nebo **použití síly** jakýmkoli způsobem **neslučitelným** s cíli OSN.

Čl. 2

- Smluvní strany budou přispívat k dalšímu **rozvoji mírových a přátelských mezinárodních vztahů** posilováním svých **svobodných institucí**, usilováním o lepší porozumění zásadám, na nichž jsou tyto instituce založeny, a vytvářením podmínek pro **stabilitu a blahobyt**. Budou usilovat o vyloučení z konfliktu ze své mezinárodní hospodářské politiky a budou podporovat hospodářskou **spolupráci mezi všemi smluvními stranami jednotlivě nebo společně**.

Čl. 3

- Aby bylo co **nejúčinněji dosaženo cílů** této smlouvy, budou smluvní strany **jednotlivě i společně** stálou a účinnou **svépomocí a vzájemnou výpomocí** udržovat a rozvíjet svoji **individuální i kolektivní** schopnost odolat ozbrojenému útoku.

Čl. 4

- Smluvní strany **budou společně konzultovat** vždy, když podle názoru kterékoli z nich bude **ohrožena** územní celistvost, politická nezávislost nebo bezpečnost kterékoli smluvní strany.

Čl. 5

Smluvní strany se dohodly, že **ozbrojený útok** proti jedné nebo více z nich v **Evropě nebo Severní Americe** bude **považován za útok proti všem**, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, **každá z nich**, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně **podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci**, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněna v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Čl.6

Pro účely článku 5 se za ozbrojený útok na jednu nebo více smluvních stran pokládá ozbrojený útok

- **na území kterékoli smluvní strany v Evropě nebo Severní Americe**, na Alžírské departmenty Francie, na území Turecka nebo na ostrovy pod jurisdikcí kterékoli smluvní strany v severoatlantickém prostoru severně od obratníku Raka;
- **na ozbrojené síly, lodě či letadla kterékoli smluvní strany, jež se nacházejí na těchto územích nebo nad nimi nebo na kterémkoli jiném území v Evropě**, kde byla umístěna **okupační vojska** kterékoli smluvní strany v den vstupu této smlouvy v platnost, nebo ve Středozemním moři, nebo v severoatlantickém prostoru severně od obratníku Raka

Čl. 7

Tato smlouva se **nedotýká** a nebude žádným způsobem vykládána , jako by se **dotýkala práv a povinností smluvních stran**, které jsou členy OSN, vyplývající z Charty, ani základní zodpovědnosti Rady bezpečnosti za zachování světového míru a bezpečnosti.

Čl. 8

- Každá ze smluvních stran prohlašuje, **že žádné její současně platné mezinárodní závazky** vůči kterékoli jiné smluvní straně nebo kterémukoli třetímu státu **nejsou v rozporu s** ustanoveními této smlouvy, a zavazuje se, že **nepřijme žádný mezinárodní závazek**, který by byl s touto smlouvou v rozporu.

Čl. 9

Smluvní strany tímto **zřizují Radu**, v níž bude každá z nich zastoupena, aby projednávala věci týkající se plnění této smlouvy. Rada bude organizována tak, aby se **mohla kdykoli pohoťově sejít**. Rada zřídí takové pomocné orgány, jaké mohou být potřebné, zejména ihned zřídí výbor pro obranu, který bude doporučovat opatření nutná k k plnění článků 3 a 5.

Čl. 10

Smluvní strany mohou na základě **jednomyslného souhlasu vyzvat** kterýkoli jiný **evropský stát**, který je schopen napomáhat rozvoji zásad této smlouvy a přispět k bezpečnosti severoatlantického prostoru, aby přistoupil k této smlouvě. Každý takový smluvní stát se může stát smluvní stranou tím, že uloží u vlády Spojených států amerických svoji **listinu o přistoupení**. Vláda Spojených států amerických vyrozumí každou ze smluvních stran o uložení každé takové listiny o přistoupení.

Čl. 11

- Tato smlouva bude **ratifikována a její ustanovení budou smluvními stranami plněna v souladu s jejich ústavními postupy**. Ratifikační listiny budou uloženy co nejdříve vládou Spojených států amerických, která uvědomí všechny ostatní signatáře o každém uložení. Smlouva vstoupí v platnost mezi státy, které ji ratifikovaly, jakmile budou uloženy ratifikační listiny většiny signatářů, sestávající z ratifikačních listin Belgie, Francie, Kanady, Lucemburska, Nizozemska, Spojeného království a Spojených států, a pro další státy smlouva nabude účinnosti dnem uložení jejich ratifikačních listin.

Čl. 12

Poté, co bude smlouva v **platnosti deset let**, nebo **kdykoli později**, se smluvní strany, jestliže o to některá z nich požádá, **poradí o revizi smlouvy**, přičemž vezmou v úvahu faktory ovlivňující mír a bezpečnost severoatlantické oblasti včetně vývoje světových i regionálních uspořádání podle Charty OSN pro zachování mezinárodního práva a bezpečnosti.

Čl. 13

- Po **dvaceti letech** platnosti smlouvy může kterákoli smluvní strana **odstoupit od smlouvy rok poté, co podá oznámení o odstoupení vládě Spojených států amerických**, která vyrozumí vlády ostatních smluvních stran o každém oznámení o odstoupení.

Čl. 14

Tato smlouva, jejíž **anglické i francouzské** znění mají stejnou platnost originálu, bude uložena v archivu Spojených států amerických. Řádně ověřené kopie budou touto vládou předány vládám ostatních signatářů.

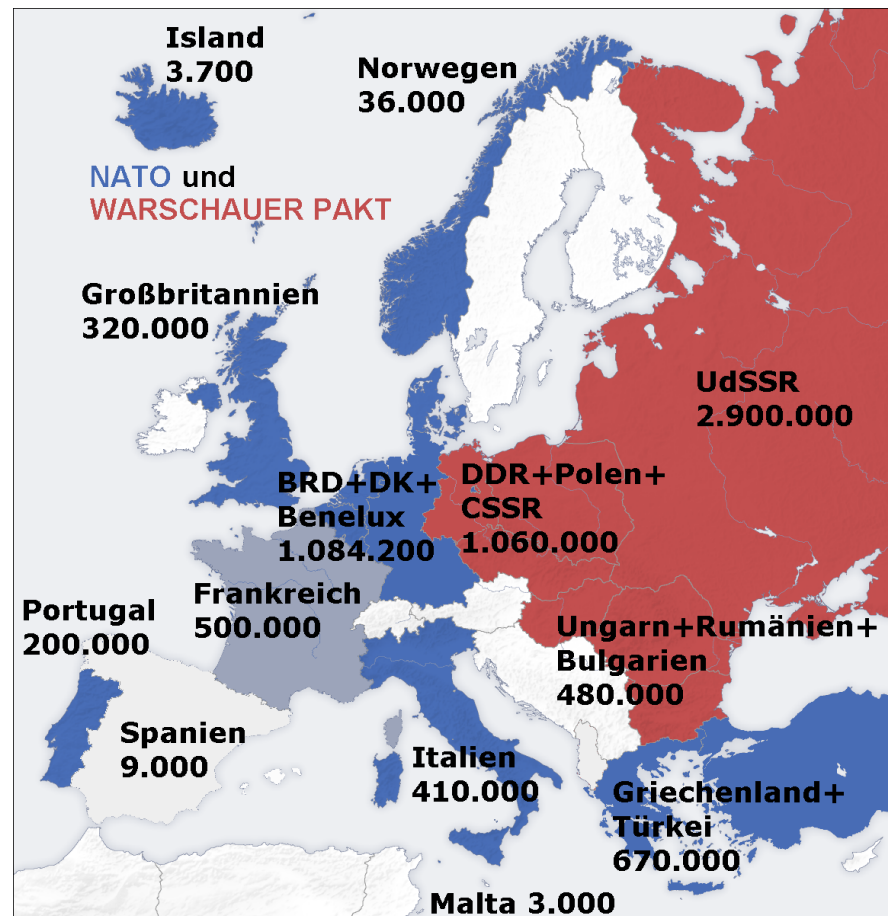
Varšavský vojenský pakt

- Vznikl na základě Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci podepsané 14.5.1955 Albánií, Bulharskem, Československem, Maďarskem, NDR, Polskem, Rumunskem a SSSR ve Varšavě.
- Formálně byl reakcí na zřízení Západoevropské unie a Pařížské dohody umožňující vstup Západního Německa do NATO.
- Smlouva byla uzavřena na 20 let s automatickým prodloužením o 10 let pro státy, které ji rok před uplynutím lhůty nevypoví.
- Albánie se přestala zúčastňovat činnosti Varšavské smlouvy v roce 1962 a 13. září 1968 ji na protest proti invazi armád pěti členských zemí do Československa vypověděla. Invaze se nezúčastnilo rovněž Rumunsko.

Lídry států Varšavského paktu 1987

Rozdělení světa mezi vojenské pakty

Konec Varšavské smlouvy

- Dne 25. února 1991 bylo na mimořádné schůzce Politického poradního výboru v Budapešti rozhodnuto o rozpuštění vojenských struktur Varšavské smlouvy.
- Československo pak navrhlo úplné ukončení platnosti smlouvy, které ostatní členové přijali a příslušný protokol zástupci vlád šesti zbývajících členů podepsali na schůzce výboru 1. července 1991 v Praze v Černínském paláci.

Pařížský summit

- V Paříži se konal (19. až 21. 11. 1990) summit států KBSE.
- Byla podepsána Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě,
- přijata Charta pro novou Evropu a
- schváleno prohlášení 22 zemí NATO a Varšavské smlouvy o konci studené války.

Charta pro novou Evropu

Nová doba demokracie, míru a sjednocení založená na principech

1. Lidská práva a právní stát,
2. Hospodářská svoboda a odpovědnost
3. Přátelské vztahy mezi zúčastněnými státy
4. Bezpečnost
5. Sjednocení

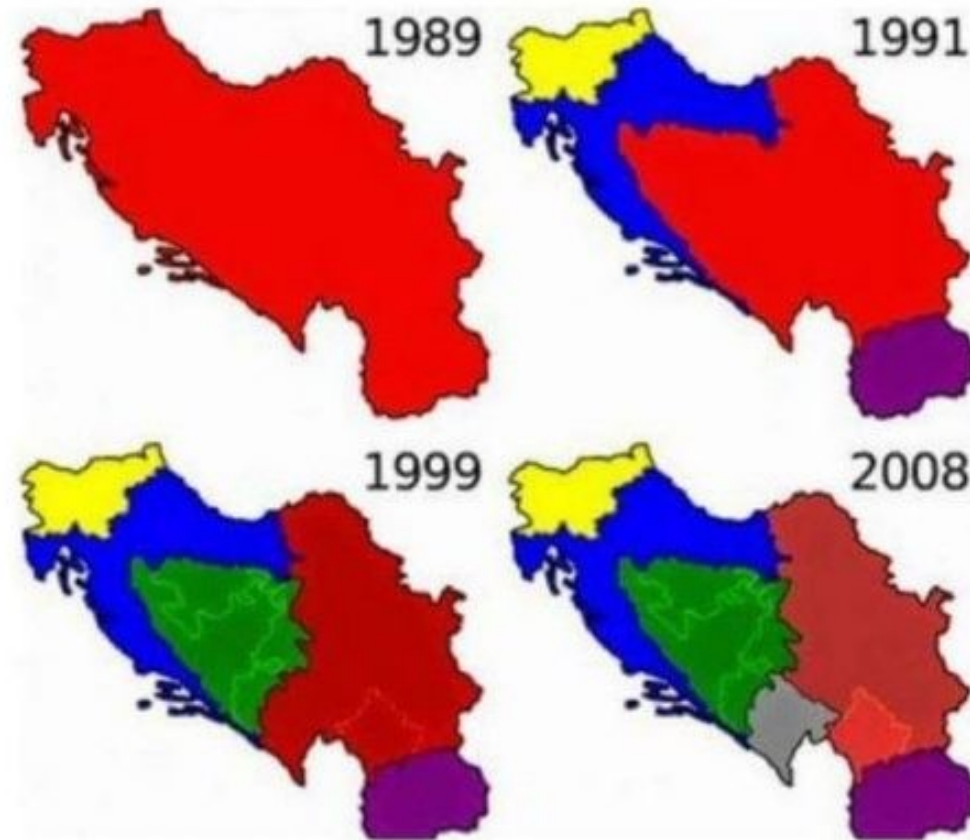
Zásady pro budoucnost

1. Lidský rozměr (lidská práva a právní stát)
2. Bezpečnost
3. Hospodářská spolupráce
4. Životní prostředí
5. Kultura
6. Pracovníci – migranti
7. Středomoří
8. Nevládní organizace

Pařížská charta 1990 nová bezpečnostní strategie

Rozpad Socialistické federativní republiky Jugoslávie

Nová česká koncepce

Bílá kniha pro obranu

Základní koncepční text pro formulaci vnitrostátní bezpečnostní politiky v oblasti obrany země.

Primární odpovědnost nese vláda

Ústřední orgán státní správy je Ministerstvo obrany

Politická reprezentace úkoluje vlastní velení Armády České republiky (Generální štáb Armády České republiky)

Vlastní obsah politice dávají politické strany vládní koalice

Obranné plánování

- Zavést důsledně jednotnou a závaznou soustavu cílů a jejím prostřednictvím koordinovat a integrovat obranné plánování s ostatními plánovacími a dalšími návaznými procesy, včetně rozpočtování.
- Propojit tak plánování věcné a finanční. Odpovědným funkcionářům – manažerům cílů poskytnout potřebné nástroje a pravomoci k plnění jejich úkolů.
- Aplikovat prioritizaci požadavků v závislosti na dostupnosti zdrojů a vyhodnocení rizik z odkladu či zrušení požadavku.
- Zřídit Radu ministra obrany pro plánování jako poradní orgán pro projednávání strategických záležitostí v rámci obranného plánování a integraci civilních a vojenských aspektů plánovacího procesu

Ekonomické řízení

- Cílově orientované rozpočtování umožňující sledovat nákladovost, výkony a porovnávat je se stanovenými cíli.
- Úžeji provázat systém velení a řízení se systémem ekonomického řízení a zprůhlednit veřejnou kontrolu nad nakládáním s veřejnými zdroji. Vytvořit systém funkčního controllingu.
- Usilovat o stabilitu výdajů na obranu a udržení dlouhodobé plánovací předvídatelnosti prostřednictvím sestavování klouzavého rozpočtového výhledu v metodice 1 + 4 roky (běžný rozpočtový rok se čtyřletým výhledem).

Personální řízení

- V zájmu zastavení či alespoň zpomalení stárnutí ozbrojených sil a zvýšení atraktivity vojenského povolání a konkurenceschopnosti na trhu práce zavést nový kariérní řád.
- Změnit obsah vzdělávacích a výcvikových programů. Klást důraz na rozvoj praktických vojenských znalostí a velitelských dovedností absolventů vojenských škol a kariérových kurzů.
- Posilovat atraktivitu kariéry vojáka. Racionalizovat struktury a funkce stávajících výcvikových a vzdělávacích aktivit a institucí. Maximálně využívat vzdělávací kapacity a programy v domácích a zahraničních zařízeních

Vojenské schopnosti

- Pravidelně revidovat mobilizační potřeby, zachovat a rozvíjet především schopnost operační přípravy území pro přijetí spojeneckých posil (Host Nation Support, HNS)
- zajistit efektivní podporu a podmínky pro přijetí spojeneckých sil na území ČR
- plnění úkolů v aliančním integrovaném informačním prostředí (Network Enabled Capability, NEC); z budování integrovaného systému vojskového zpravodajství, sledování, průzkumu, zaměřování a ničení cílů;
- zvyšovat interoperabilitu, nasaditelnost a udržitelnost sil podle standardů NATO; z preferovat materiál a techniku s největší pravděpodobností nasazení v operacích,
- zajistit naplnění minimálních vojenských požadavků na ochranu vzdušného prostoru ČR a z zachovat prostředky pro podporu integrovanému záchrannému systému (IZS)

Akvizice a hospodaření s majetkem

- Zavést akviziční systém založený na transparentním a adresném, cílově orientovaném plánování.
- Kontrolovat proces nezávislým, technickým a právním dohledem.
- Maximálně využívat služeb akviziční Agentury NATO pro údržbu a zásobování (NATO Maintenance and Supply Agency, NAMSA).
- Zdržovat rozsah a počet vojenských výcvikových prostorů tak, aby odpovídal potřebám Armády České republiky.
- vést k větší samostatnosti a konkurenceschopnosti státní podniky zřizované Ministerstvem obrany.
- Koordinovat využití jejich kapacit v kontextu kapacit českého obranného průmyslu. Podporovat jejich uplatnění v mezinárodních projektech.

Kontrola

- Konsolidovaný kontrolní systém Ministerstva obrany založený na třech pilířích: kontrole prováděné vedoucími zaměstnanci, kontrole prováděné odbornými kontrolními orgány a hodnocení efektivity procesů prováděné interním auditem.
- Aplikovat antikorupční program založený na principech etického kodexu a otevřenosti vůči veřejnosti.
- Soustředit se na mapování konkrétních rizik, na nastavení kontinuálních kontrol, na monitorování nestandardních transakcí a na vyvozování osobní odpovědnosti v případě porušování předpisů.

Profesionalizace Armády České republiky

- Přijetím zákona č. 585/2004 Sb. (branný zákon) byla provedena profesionalizace armády.
- Český stát definitivně odstoupil od mírového výkonu branné povinnosti. Po více než 130 letech zanikla povinnost, kterou na obyvatelstvo území dnešního Česka uvalil poprvé branný zákon z 5. 12. 1868 ještě v dobách habsburské monarchie.
- Nová koncepce výstavby ozbrojených sil České republiky předpokládá v době míru jejich úplnou profesionalizaci a jejich doplňování na základě dobrovolného smluvního vztahu občana a státu. Ústavní branná povinnost by zůstala zachována pro nutné doplňování ozbrojených sil České republiky v situacích, které budou vyžadovat plnění úkolů, pro které nebude jejich personální složení dostačující.

Branná povinnost

- Branná povinnost občanovi České republiky vzniká dosažením 18 let věku, ale fakticky se bude realizovat až v době vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, to znamená, že i odvodní řízení bude probíhat až v tuto dobu.
- Horní hranice branné povinnosti je 60 let, na občany starší 60 let se branná povinnost vztáhne jen tehdy, pokud budou konat mimořádnou službu.
- Konskripční systém je nahrazen profesionálním

Konskripce

- Konskripce, někdy označovaná jako odvodní registrace. Pojem pochází od latinského slovesa cōnscrībere = sepisovat, zapsat do seznamu (občanů).
- Cílem konskripce je vyhledání osob přicházejících do úvahy pro jejich odvod do ozbrojených sil.

Rekrutace

- Rekrutace pochází z latinského *recrēscere* = znovu narůstat.
- Prostřednictvím rekrutace ozbrojené síly znovu narůstají do stanoveného počtu, a to tak, že osoby přicházející v úvahu pro službu v ozbrojených silách jsou podrobeny úřednímu řízení před orgány ozbrojených sil, který se označuje jako odvodní řízení.
- Cílem odvodu je stanovit potenciál využitelnosti osoby podrobené branné povinnosti pro službu v ozbrojených silách.

Efektivita

- Profesionální ozbrojené síly jsou efektivnější než ozbrojené síly postavené na branné povinnosti.
- Profesionální ozbrojené síly vykazují daleko méně negativních externích efektů než výkon branné povinnosti.

Použití ozbrojených sil

- Úkoly ozbrojených sil se navrhují tak, jak to vyžaduje zajištění bezpečnosti státu z vnitropolitického i mezinárodněpolitického hlediska.
- Základním úkolem je především vojenská obrana státu s příslušnými aliančními vazbami včetně potřebných příprav k obraně a úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení.
- Armádu lze použít k plnění úkolů Policie České republiky, nedostačují-li její síly a prostředky k zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti.
- Armádu použít k záchranným činnostem, k humanitární a zdravotnické pomoci, ale i v případě jiného hrozícího nebezpečí., zejména nebudou-li mít vždy příslušné orgány nebo právnické osoby k dispozici potřebnou speciální techniku pro likvidaci takových ohrožení

Bezpečnostní politika

Základem bezpečnostní politiky je souhrn klíčových cílů a nástrojů státu, které usilují o

- zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a
- jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí,
- ekonomického a sociálního rozvoje státu,
- ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a
- plnění mezinárodních bezpečnostních závazků.

Komponenty bezpečnostní politiky

Bezpečnostní politiku státu tvoří pět základních komponentů:

1. zahraniční politika;
2. obranná politika;
3. politika v oblasti vnitřní bezpečnosti;
4. hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu;
5. politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu.

Bezpečnostní strategie

- Základním koncepčním dokumentem, který definuje bezpečnostní hrozby, způsoby a prostředky, jak těmto hrozbám čelit, je Bezpečnostní strategie.
- Aktuální Bezpečnostní strategie ČR 2015 byla přijata usnesením vlády č. 79 ze dne 4. února 2015.
- Bezpečnostní strategie rozlišuje zájmy ČR podle stupně důležitosti do tří kategorií:
 1. životní,
 2. strategické a
 3. další významné.

Přecházení konfliktům

- Česká republika dává přednost aktivnímu předcházení ozbrojeným konfliktům a preventivní diplomacii.
- V případě vypuknutí krize či ozbrojeného konfliktu usiluje o řešení politickými a diplomatickými prostředky
- Pokud tyto selžou, může Česká republika – v souladu s ústavním pořádkem, zákony, principy Charty OSN a v rámci spojeneckých závazků a solidarity – použít sílu k ochraně svých životních a v případě nutnosti i strategických zájmů.

Kolektivní bezpečnost

- Základními východisky pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností EU pro zvládání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi.
- Členství v NATO a EU přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, stejně jako závazek ke společné obraně a bezpečnosti přispívat..
- Členství v mezinárodních organizacích z ČR nesnímá její prvotní odpovědnost za vlastní obranu.

Životní zájem

Životním zájmem zůstává zajištění svrchované existence, územní celistvosti a politické nezávislosti ČR a zachování všech náležitostí demokratického právního státu, včetně záruky a ochrany základních lidských práv a svobod obyvatel.

Strategické zájmy

Mezi strategické zájmy patří např. bezpečnost a stabilita, především v euroatlantickém prostoru, prevence a zvládnání místních a regionálních konfliktů a zmírňování jejich následků, zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti OSN, posilování soudržnosti a efektivnosti NATO a EU a zachování funkční a věrohodné transatlantické vazby, zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, zajištění kybernetické bezpečnosti a obrany ČR, atd. Naplňování strategických zájmů slouží k ochraně životních zájmů. Zároveň slouží k zajištění společenského rozvoje a prosperity ČR.

Další zájmy státu

Účelem prosazování dalších významných zájmů je přispět k zajištění životních a strategických zájmů a zvyšovat odolnost společnosti vůči bezpečnostním hrozbám.

Mezi další významné zájmy zejména patří: snižování kriminality s důrazem na hospodářskou kriminalitu, organizovaný zločin, informační kriminalitu a boj s korupcí, posilování zpravodajské ochrany a obrany ČR, vytváření podmínek pro tolerantní občanskou společnost, potlačování extremismu a jeho příčin, zvyšování efektivity a profesionality státních institucí.

Bezpečnostní prostředí

- Bezpečnostní prostředí je výsledkem vzájemného působení řady faktorů. V současné době prochází bezpečnostní prostředí výraznými dynamickými změnami.
- Bezpečnostní hrozby, jejich zdroje a nositelé mají jak státní, tak stále více i nestátní a nadnárodní charakter. Zdrojem hrozeb jsou i mocenské aspirace některých států, které v rostoucí míře přestávají respektovat mezinárodní uspořádání a základní principy mezinárodního práva. Vzhledem ke zhoršující se bezpečnosti a stabilitě v hraničních částech Evropy a v oblastech s Evropou sousedících již dnes nelze vyloučit přímé ohrožení území některých členských států NATO a EU, to jak ve vojenské podobě, tak v nejednoznačné podobě tzv. hybridního způsobu boje.

Změna bezpečnostního prostředí

- Nárůst a potenciál asymetrických bezpečnostních hrozeb a umožňují, aby se tyto hrozby šířily i z relativně vzdálených oblastí.
- Prolínání vnitřních a vnějších hrozeb a stírání rozdílů mezi nimi. Ambice nových globálních a regionálních aktérů, fenomén zhroucených států, využívání globalizace ze strany nestátních aktérů (vč. jejich schopnosti ohrožovat stabilitu a integritu zasažených států), fenomén zahraničních bojovníků,
- Nerovnoměrný demografický vývoj, omezenost energetických zdrojů, surovin, potravin a vody, migrační tlaky a klimatické změny.
- Rostoucí ambice nových globálních a regionálních mocností mají na rovnováhu prostředí zásadní vliv. Některé státy se pokoušejí budovat sféry vlivu prostřednictvím kombinace politického, hospodářského a vojenského tlaku. Tyto tendence zvyšují riziko eroze politických i právních závazků na poli evropské bezpečnosti.

Svatá válka konce 20. století

- <https://www.youtube.com/watch?v=oKRSI1IZiSM>